

Гирикович О. В.
Студент факультету економіки та управління
Науковий керівник: **Данилюк Т.І.**,
К.е.н., доц. кафедри економіки, безпеки та
інноваційної діяльності підприємства
Східноєвропейський національний університет
ім. Лесі Українки, м. Луцьк,

УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ В СИСТЕМІ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Діяльність підприємств за ринкових умов характеризується передусім певним рівнем економічної свободи суб'єктів господарювання. Однак свобода одного учасника ринкових відносин обмежується правами та економічною свободою інших суб'єктів господарювання, які прагнуть насамперед власної вигоди. Підприємства, які виробляють однорідну продукцію або надають подібні послуги, прагнуть у будь-який спосіб витіснити свого конкурента з ринку або хоча б домінувати на ньому.

Управління підприємством є складним процесом, пов'язаним із розробкою і прийняттям рішень, результат реалізації яких визначає загальну ефективність діяльності суб'єкта господарювання на ринку. Це обумовлює необхідність врахування умов зовнішнього середовища, що являють собою сукупність факторів впливу на діяльність підприємства, та, як наслідок, на рівень його фінансово-економічної безпеки.

Отже, учасники економічних відносин незалежно від власного бажання протягом своєї діяльності будуть мати справу з певним рівнем невизначеності і, як наслідок цього, відчувати на собі вплив тих видів ризиків, які притаманні ринковій економіці взагалі та конкретним економічним умовам країни в цілому або тому чи іншому напрямку діяльності зокрема.

Вони можуть бути як сприятливими, так і несприятливими для суб'єкта ринку. Негативний вплив несприятливих факторів може призводити до дестабілізації становища підприємства, зниження рівня його фінансово-економічної безпеки та виникнення кризи діяльності. Слід зазначити, що заздалегідь врахувати в процесі прийняття рішень імовірні прояви всіх без виключення несприятливих факторів практично неможливо, що призводить до виникнення ризику та може послабити фінансово-економічну безпеку суб'єкта господарювання. У вітчизняній і зарубіжній літературі, монографіях та дисертаціях досить широко досліджуються питання ризиків і загроз, але в основному на рівні національної й державної економічної безпеки.

Ризик – це ймовірність виникнення збитків або недоодержання прибутків порівняно з прогнозованим варіантом.

Невизначеність і мінливість внутрішнього та зовнішнього середовища, обмеженість ресурсів і капіталу, збільшення частоти та обсягів витрат при здійсненні господарської діяльності вимагають теоретичного розгляду питань ризику, менеджменту ризику підприємства. Багатогранність форм прояву ризику, неможливість абсолютного уникнення його ймовірності, відсутність універсальних засобів мінімізації ризику та втрат - це чинники, які підвищують актуальність і практичний інтерес до вивчення проблеми організації управління ризиків на підприємстві [5, с. 21].

Багатогранність імовірних ризиків зумовлюється різноманітністю його джерел – чинників, що зумовлюють невизначеність результатів. До основних джерел ризику відносять [2, с. 82]:

- спонтанність природних процесів та явищ, стихійні лиха;
- випадковість (різні аварії, вихід з ладу обладнання, нещасні випадки на транспорті тощо);

- наявність антагоністичних тенденцій, зіткнення суперечливих інтересів (від воєн і міжнаціональних конфліктів до конкуренції та звичайної розбіжності інтересів);
- імовірнісний характер науково-технічного прогресу;
- неповноту, брак інформації про об'єкт, процес, явище, яких стосується рішення, обмежені можливості людини щодо збирання та обробки інформації, а також постійне її оновлення;
- обмеженість, недостатність матеріальних, фінансових, трудових, інших ресурсів, необхідних для прийняття та реалізації рішень;
- неможливість однозначного пізнання об'єкта за наявних рівнів та методів наукового пізнання.

Управління ризиками включає прогнозування можливості настання потенційно ризикової події, а відповідно дає змогу вчасно вжити заходів для запобігання або зниження ступеня наслідків, що можуть настати від ризику, який не можна локалізувати [3, с. 44].

Управління ризиками на підприємстві є процесом, що ґрунтується на передбаченні реалізації ризику, визначенні ймовірних масштабів його прояву, а також формуванні та подальшому впровадженні комплексу заходів, спрямованих на попередження або мінімізацію втрат, пов'язаних із їх реалізацією. Оскільки ризик є можливістю прояву загрози, управління ризиками можна вважати одним із інструментів забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства. Прийняття управлінських рішень на підприємстві припускає тісний взаємозв'язок всіх видів ризику. Однак найякісніші прогнози менеджера можуть не здійснюється через несподівані та непередбачені обставини, не залежні від самої фірми [1, с. 117].

Управління економічними ризиками, як будь-яка інша система управління, має об'єкт і суб'єкт.

Об'єктом управління ризиками є здійснення економічної діяльності за умов невизначеності і економіко-правові відносини, ще виникають між господарськими суб'єктами у процесі усунення чи реалізації ризику.

Суб'єкт такого управління – це група менеджерів підприємства та/або фахівців спеціалізованих компаній, які через різноманітні варіанти комбінованих дій здійснюють цілеспрямовану диверсифікацію ризиків для ефективної економічної діяльності.

Організація управління ризиками економічної діяльності передбачає створення підсистем та інфраструктурних елементів управління ризиками на рівні підприємства.

Процес управління ризиками є послідовністю дій, що складається з певних етапів. З урахуванням рекомендацій можна виокремити ці етапи в контексті забезпечення фінансово-економічної безпеки:

Етап 1. Формування бази даних про стан підприємства та визначення ризиків.

Етап 2. Детальний аналіз ризиків.

Етап 3. Вибір методів управління ризиками.

Етап 4. Оцінка та контроль процесу управління ризиками, їх переосмислення [4, с. 154].

Таким чином, важливим аспектом забезпечення фінансово-економічної безпеки є управління ризиком на підприємстві, що являє собою складний процес. Його основою є зважене визначення джерел тих видів ризику, які у разі реалізації призводять до виникнення загроз стабільному й ефективному розвитку суб'єкта господарювання. Цей процес передбачає реалізацію чотирьох основних етапів, що виконуються у встановленій послідовності.

Перспективи подальших досліджень мають полягати у визначенні найбільш актуальних ризиків для підприємств та обґрунтованому виборі методів їх зниження.

Список використаних джерел:

1. Борисова Т. М. Теоретичні аспекти управління ризиком на підприємстві / Т. М. Борисова // Актуальні проблеми економіки. – 2010 р. С. 116-120.

2. Кириченко О.А., Сідак В.С. та ін. Проблеми управління економічною безпекою суб'єктів господарювання: Монографія. – К.: Університет економіки та права «Крок», 2008. – 403 с.

3. Користін О. Є. Економічна безпека / О. Є. Користін, О. І. Барановський, Л. В. Герасименко, Л. М. Доля, О. М. Калюк. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 368 с.

4. Лук'янова В.В., Головач Т.В. Економічний ризик: Навч. посіб. / В.В. Лук'янова, Т.В. Головач. – К.: Академ-видав., 2007. – 464 с.

5. Шемаєва Л.Г. Економічна безпека підприємств у стратегічній взаємодії з суб'єктами зовнішнього середовища: автореф. дис. д-ра. екон. наук / Л.Г. Шемаєва. – К., 2010. – 39 с.

Дричик Аліна

Студентка факультету економіки та управління

Науковий керівник: **Макара О. В.**

д.е.н., проф. Східноєвропейський національний
університет ім. Лесі Українки, м. Луцьк

ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ЯК ОСНОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ УКРАЇНИ

Рівень розвитку наукомістких галузей, сфери послуг, світових ринків технологій визначає різницю між багатими та бідними країнами, створює основу економічного зростання. Технічний прогрес змінив не лише масштаби та структуру виробництва високорозвинутих країн, але й вплинув на рівень та якість життя населення. Формування нової парадигми науково-технічного прогресу у світовій економіці здійснюється на основі інвестиційно-інноваційних процесів. Якщо Україна прагне підвищити свою конкурентоспроможність, отримати вигідні позиції у новій розстановці сил у світі, то їй потрібно забезпечити умови переходу до постіндустріальної стадії розвитку, що обумовлює прискорення впровадження науково-технічних та інноваційних досягнень. Для реалізації цього курсу потрібні ефективна та гнучка інвестиційна й інноваційна політика, яка забезпечить відтворення робочої сили і відповідатиме вимогам сучасної конкурентоспроможної країни.

Для глибшого розуміння стану та характеру інвестиційного й інноваційного розвитку національної економіки потрібно провести оцінювання характеру змін у промисловості.

За сучасних умов політично-економічної нестабільності суттєво скорочується кількість підприємств. У 2016 році всі галузі українського виробництва демонстрували падіння [1]. Випуск продукції в легкій (текстильній), харчовій, деревообробній промисловостях скоротився значно менше, ніж в інших сферах. Завдяки впровадженню інновацій, ці галузі випускають доволі якісну та відносно недорогу продукцію. Рівень їх олігархізації низький, якщо порівнювати з іншими галузями та швидше орієнтовані на середньо- і довгострокову перспективи. Однак розвиток цих секторів не дасть змогу підняти економіку країни.

Особливо важливими галузями промисловості для України, що визначають її інноваційне формування, є хімічна та нафтохімічна промисловість, машинобудування. Машинобудування розвивається на старій технологічній базі, оскільки показники зростання випуску продукції випереджали середні індикатори щодо обробної промисловості. Відношення інвестицій до основного капіталу характеризується найнижчим значенням та більше 60% переважанням зносу основних фондів.

Сьогодні вітчизняна машинобудівна промисловість стала неконкурентоспроможною. Близько 75% машинобудівного експорту було спрямовано у Росію [2]. У середньостроковій перспективі шанс для цієї індустрії можна вбачати у поступовому вписуванні у технологічний ланцюжок Євросоюзу.